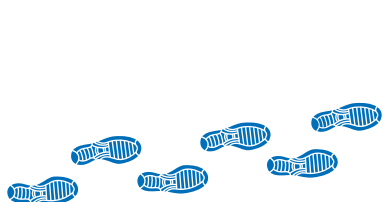

spacer po **Warszawie**

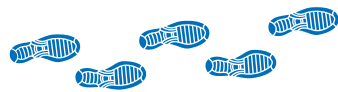

Mateusz Kaczyński

spacer po

Warszawie

Tekst: **Mateusz Kaczyński**

Redakcja: **zespół Wydawnictwa SBM, Agnieszka Marekwica**

Korekta: **Tomasz Łabonarski**

Projekt makiety: **mBOOKS. marcin siwiec**

Opracowanie graficzne: **Miron Kokosiński** (s. 2, 3, 52–192), **Luba Ristujczina Studio Litera** – **www.studiolitera.pl** (s. 4–51)

Mapy: **Marcin Kot**

Projekt okładki: **Aleksandra Zimoch**

Ilustracje na okładce: **Dreamstime.com: © Anyaivanova**

Copyright for text, cover and layout © Wydawnictwo SBM, 2022
Warszawa 2022

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
ul. Sułkowskiego 2/2
01-602 Warszawa
www.wydawnictwosbm.pl

ISBN 978-83-8222-854-0

Spis treści

Zrozumieć Warszawę	4
I. Traktem Królewskim	6
II. Starówka na opak	26
III. Sekrety warszawskiego city	38
IV. Nie tylko królewski Wilanów	52
V. Pieszo wzdłuż Wisły	60
VI. Ogrody Warszawy	72
VII. Warszawa żydowska	86
VIII. Zielone Bemowo	96
IX. Żoliborz i Bielany, czyli szyk i elegancja	102
X. Ochota – dzielnica z charakterem	110
XI. Praga Północ: szemrane rewiry	120
XII. Elegancka Saska Kępa, klimatyczny Kamionek i nie tak odległy Grochów	136
XIII. Dookoła warszawskich nekropolii	150
XIV. Industrialna Wola	158
XV. Mokotów – południowa brama miasta	166
XVI. (Ukryte) uroki Śródmieścia Południowego	174
XVII. Poza Warszawą	186
Indeks	190

Zrozumieć Warszawę

Stolica często bywa rozumiana na opak. Zanim zaczniecie ją zwiedzać, warto rozprawić się z mitami na jej temat. Poniższe wyjaśnienia pomogą lepiej zrozumieć to miasto i spojrzeć na Warszawę z innej perspektywy.

⬆ Pałac Kultury i Nauki w otoczeniu nowoczesnych wieżowców

⬆ Plac Zamkowy

Warszawa jest zabiegana.

Owszem, to prawda. Warszawa to przecież stolica kraju, a zarazem największe miasto w Polsce. Mieszkają w niej prawie dwa miliony ludzi, więc siłą rzeczy ruch jest tu większy niż w pozostałych częściach kraju. Wrażenie nieustannego pędu potęgują z pewnością korki oraz rozbudowana sieć transportu miejskiego. Jeśli jednak spojrzymy na stolicę z lotu ptaka, okaże się, że życie w niektórych dzielnicach jest spokojniejsze. Ochota, Włochy, Ursus czy Białoleka to miejsca, w których możemy się poczuć jak w znacznie mniejszym mieście.

Warszawa nie ma centrum.

To również się zgadza. Zwyczajowe centrum leży na skrzyżowaniu Alei Jerozolimskich i Marszałkowskiej. Na tym kończy się wszelka dokładność, ponieważ mianem centrum możemy określić całe rozległe Śródmieście, Wola, a także część Górnego Mokotowa i Ochotę... W Warszawie, zupełnie inaczej niż w innych miastach, Starówka nie stanowi centrum. Aby najszybciej dostać się z punktu A do punktu B, nie musimy wcale przechodzić przez Stare Miasto. Gdy na pytanie: „Gdzie jesteś?” padnie odpowiedź: „W centrum”, tak naprawdę nie można być pewnym lokalizacji tej osoby. Podczas spaceru po centrum warto doprecyzować cel i kierować się pod konkretny adres lub szukać charakterystycznego punktu.

W Warszawie nie ma zabytków z prawdziwego zdarzenia.

Odpowiedź zależy od tego, w jaki sposób rozumiemy słowo „zabytek”. Warszawa była wielokrotnie burzona i odbudowywana. W czasie drugiej wojny światowej została zniszczona prawie w 75 procentach. Wszystkie budynki, które przetrwały do naszych czasów i mają ponad 50 lat można w Warszawie nazwać zabytkiem. Z drugiej strony większość historycznych obiektów w mieście odbudowano po wojnie, np. Zamek Królewski, aby zachować ciągłość dziejową miasta. Co jest zatem cenniejszym zabytkiem: grochowska kamienica z końca XIX w. czy ponad 40-letnia rezydencja króla na Starym Mieście? Podczas zwiedzania stolicy należy na nią patrzeć inaczej niż na inne miasta. To, co wydaje się nam stare – jest nowe, a to, co nowe – może być stare. Poznawanie Warszawy wymaga skupienia i umiejscowienia tego, co widzimy w szerszym kontekście. Stolica przypomina patchwork. Składa się z zupełnie niepasujących do siebie części. Właśnie w tej różnorodności tkwi jej siła i urok.

Warszawa jest płaska. Tak, ale nie do końca. Stolica leży na Mazowszu, które nie ma zbyt wielu wzniesień. Jednocześnie przez prawie cały lewy brzeg miasta biegnie Skarpa Warszawska. Osuwisko nad Wisłą ciągnie się od Bielaniaż po Ursynów, a nawet dalej. Skarpa przez lata kształtowała

obraz miasta pod wieloma względami, także społeczno-gospodarczymi. Stroną górą łatwo przeoczyć, ponieważ jest gęsto zabudowana, wystarczy jednak zjechać rowerem ulicą Tamka albo spojrzeć z Mostu Poniatowskiego na Powiśle, by zdać sobie sprawę, że stolica wcale nie jest płaska jak stół.

Warszawa jest za duża, aby po niej spacerować.

Abсолютnie nie! Po Warszawie należy chodzić, ponieważ w ten sposób da się ją najlepiej poznać. Jeżeli jednak rozmiary metropolii wydają się przerażające, można wsiąść na rower miejski lub hulajnogę. W całym mieście powstały liczne stacje rowerów Veturilo, a sieć rozbudowywanych w ostatnich latach ścieżek rowerowych ułatwia cyklistom poruszanie się po stolicy. Oczywiście warto też korzystać z transportu miejskiego – metra, tramwajów i autobusów. Lepiej nie poruszać się po mieście samochodem w godzinach szczytu, by zaoszczędzić sobie stresu.

↓ Warszawska Syrenka

Trasa I

Traktem Królewskim

od 3 godzin do całego
dnia

33 atrakcje

Spacerując wzdłuż Traktu Królewskiego, można zobaczyć najważniejsze i najbardziej znane warszawskie atrakcje. Na trasie zwiedzający sam wybiera, przy których obiektach chce się zatrzymać na dłużej, by je bliżej poznać, a które obejrzy tylko z zewnątrz. Przejście całego szlaku zajmuje od trzech godzin, gdy chce się zwiedzać w ekspresowym tempie, do całego dnia, a nawet dłużej. Wszystko zależy od chęci zagłębienia się w klimat trasy. Niektóre atrakcje wymagają uwagi, np. Zamek Królewski czy Muzeum Narodowe, w których można spędzić nawet kilka godzin, delektując się zbiorami największych światowych artystów czy spacerując zamkowymi ogrodami.

↑ Zamek Królewski

Autor poleca

- Trakt Królewski – wygodna szeroka trasa uznana za pomnik historii, wzdłuż której można podziwiać najważniejsze zabytki stolicy.
- Muzeum Narodowe – największa stołeczna instytucja kultury.
- Plac Zamkowy i kolumna Zygmunta – miejsce, gdzie zaczyna się Stare Miasto.

Przebieg trasy

- 1 Muzeum Narodowe
- 2 Muzeum
Wojska Polskiego
- 3 Rondo gen. Charles'a de
Gaulle'a i palma
- 4 Cukiernia A. Blikle
- 5 Pomnik
Mikołaja Kopernika
- 6 Pałac Staszica
- 7 Bazylika św. Krzyża
- 8 Brama Główna
Uniwersytetu
Warszawskiego
- 9 Akademia Sztuk Pięknych
i pomnik kondotiera
- 10 Kościół Wizytek
- 11 Dom Bez Kantów
- 12 Hotel Europejski
- 13 Hotel Bristol
- 14 Wiadukt na ulicy Karowej
- 15 Plac Piłsudskiego i Grób
Nieznanego Żołnierza
- 16 Pałac Prezydencki
- 17 Pomnik Adama
Mickiewicza
- 18 Kościół św. Anny
- 19 Kolumna Zygmunta
- 20 Plac Zamkowy
- 21 Archikatedra
Warszawska
Świętego Jana
- 22 Kościół Matki
Boskiej Łaskawej
- 23 Ulica Piwna i kościół
pw. św. Marcina
- 24 Rynek Starego Miasta
- 25 Muzeum Warszawy
- 26 Barbakan i Brama
Nowomiejska
- 27 Pomnik
Małego Powstańca
- 28 Kościół św. Ducha
- 29 Kościół św. Jacka
- 30 Rynek Nowego Miasta
- 31 Kościół pw. św.
Kazimierza Królewicza
- 32 Kościół Nawiedzenia
Najświętszej Maryi Panny
- 33 Park Fontann

1

Muzeum Narodowe

📍 al. Jerozolimskie 3

Modernistyczny gmach zaprojektowany przez Tadeusza Tołwińskiego i Antoniego Dygata jest siedzibą Muzeum Narodowego, największej stołecznej instytucji kultury.

W lewej części gmachu mieści się **Muzeum Wojska Polskiego**, które niedługo zyska własny budynek na terenie Cytadeli Warszawskiej.

Muzeum Narodowe działa w stolicy od 1862 r. Pierwotnie funkcjonowało pod nazwą Muzeum Sztuk Pięknych w Warszawie. W jego zbiorach znajduje się sztuka starożytna, średniowieczna, a także galerie malarstwa polskiego i zagranicznego. Z pewnością warto obejrzeć Zbiory Sztuki Wczesnochrześcijańskiej, czyli tzw. Galerię Faras, z charakterystycznym freskiem św. Anny. Na uwagę zasługują także zbiory sztuki polskiej, w których znajduje się m.in.

Bitwa pod Grunwaldem Jana Matejki oraz liczne obrazy Jacka Malczewskiego.

Spacer rozpoczynamy pod budynkiem muzeum (Al. Jerozolimskie 3). Przystanek komunikacji publicznej nosi taką nazwę jak instytucja.

2

Muzeum Wojska Polskiego

📍 al. Jerozolimskie 3

Placówka mieści się w lewej części gmachu Muzeum Narodowego. Została założona w 1920 r. na polecenie Józefa

Co pewien czas Muzeum Narodowe organizuje oprowadzanie po swoich magazynach. Można wtedy zobaczyć liczne dzieła sztuki, które na co dzień nie są prezentowane w muzealnych salach.

Piłsudskiego. Zbiory muzeum przedstawiają historię polskiego oręża – od średniowiecza do czasów współczesnych. Na terenie przed wejściem do muzeum można oglądać plenerową wystawę sprzętów wojskowych z czołgami, samolotami i działami. W budowie znajduje się nowa siedziba mieszcząca się w Cytadeli Warszawskiej.

📍 Muzeum Wojska Polskiego

Pod palmą często ustawiają się policyjne radiowozy, z których funkcjonariusze drogówki kontrolują prędkość przejeżdżających samochodów. Mieszkańcy stolicy zwykli nazywać ich policjantami z Miami.

4

Cukiernia A. Blikle

📍 ul. Nowy Świat 33

Przy ul. Nowy Świat 33 znajduje się jedna z najsłynniejszych warszawskich cukierni i kawiarni założona przez w 1869 r. przez Antoniego Bliklego. Do 2015 r. lokal funkcjonował w swojej pierwotnej lokalizacji pod numerem 35. Pochodząca ze Szwajcarii rodzina Blikle toród cukierników, których działalność przetrwała historyczne zawieruchy i była jasnym punktem w PRL-owskiej Warszawie. W lokalu, którego wystrój nawiązuje do czasów międzywojennych, można było skosztować różnych słodkości, w tym słynnych pączków. Przez lata cukiernię odwiedzało wiele słynnych osobistości. Swoją stolicą mieli tu m.in. Gustaw Holoubek, Tadeusz Konwicki i Andrzej Łapicki. Niestety w ostatnich latach rodzina Blikle wpuściła do spółki zewnętrznego inwestora i straciła wpływ na rozwój firmy.

Po wyjściu z muzealnego gmachu kierujemy się al. Jerozolimskimi na zachód. Dotarcie do pobliskiego ronda nie zabierze nam wiele czasu.

3

Rondo gen. Charles'a de Gaulle'a i palma

Rondo gen. Charles'a de Gaulle'a to popularne miejsce spotkań oraz ważny punkt przesiadkowy w centrum Warszawy. Nazwa upamiętnia francuskiego generała Charles'a de Gaulle'a – byłego prezydenta Francji. Jego pomnik znajduje się obok dawnego Domu Partii, w którym za czasów PRL mieściła się siedziba Komitetu Centralnego PZPR. Na środku ronda od 2002 r. można podziwiać charakterystyczną sztuczną palmę daktylową. To instalacja

autorstwa Joanny Rajkowskiej zatytułowana *Pozdrowienia z Alej Jerozolimskich*. Od czasu odsłonięcia egzotycznego drzewa, warszawiacy umawiają się nie tylko na de Gaulle'u, ale także pod palmą. Dzięki sąsiedztwie licznych lokali rozrywkowych, restauracji i sklepów, rondo jest nie tylko częścią trasy przejazdu komunikacji miejskiej, ale także początkowym punktem spacerów ul. Nowy Świat oraz miejscem spotkań weekendowych imprezowiczów wyruszających w miasto.

Rondo jest bardzo dobrze widoczne dzięki palmie, która stanowi dobry punkt orientacyjny. Przechodzimy przez nie na drugą stronę al. Jerozolimskich i skręcamy w ul. Nowy Świat. Idziemy zachodnią stroną. Mijamy ul. Chmielną i kierujemy się dalej na północ.

Znajdujemy się mniej więcej w połowie Nowego Świata. Przechodzimy na drugą stronę ulicy i kierujemy się dalej na północ. Mijamy skrzyżowanie z ul. Świętokrzyską. Tu Nowy Świat przechodzi w Krakowskie Przedmieście.

↑ Pomnik Mikołaja Kopernika

5

Pomnik Mikołaja Kopernika

📍 ul. Krakowskie Przedmieście

Rzeźba przedstawiająca astronoma Mikołaja Kopernika została wykonana przez Bertela Thorvaldsena, duńskiego artystę oraz twórcę pomnika

księcia Józefa Poniatowskiego, a ufundowana przez Juliana Ursyna Niemcewicza. Pomnik został odsłonięty w 1830 r. Napisy na cokole – Nicolao Copernico Grata Patria oraz Mikołajowi Kopernikowi rodacy – w czasie II wojny światowej zasłonił okupant, jednak Polacy wielokrotnie potajemnie je odsłaniali oraz składali przy figurze astronoma wieńce z biało-czerwonych kwiatów. Rzeźba uległa zniszczeniu podczas powstania warszawskiego. Ponownie odsłonięto ją po wojnie. Obecnie pomnik stanowi popularne miejsce spotkań i punkt orientacyjny. Podczas nie tak dawnej rewitalizacji na chodniku wokół pomnika umieszczono mapę Układu Słonecznego.

Za pomnikiem astronoma znajduje się kolejny obiekt na trasie spaceru.

6

Pałac Staszica

📍 ul. Nowy Świat 72

Przy ul. Nowy Świat mieści się siedziba Polskiej Akademii Nauk oraz Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Budynek powstał z inicjatywy Stanisława Staszica, ojca polskiego oświecenia. Klasycystyczny pałac zaprojektował Antonio Corazzi. Budowlę wielokrotnie modernizowano, a w latach 90. XIX w. z rozkazu cara Mikołaja II umieszczono w niej cerkiew. W okresie międzywojennym w pałacu Staszica mieściły się liczne instytucje państwowe i naukowe. Obecny klasycystyczny wygląd budynku został przywrócony podczas powojennej odbudowy.

Następny zabytek widoczny jest kilkadziesiąt metrów po przekątnej w lewo. Po drugiej stronie ulicy znajduje się bazylika św. Krzyża.

↑ Bazylika św. Krzyża

7

Bazylika św. Krzyża

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 3

Ta barokowa świątynia to jeden z najważniejszych kościołów Warszawy. Na szczycie schodów prowadzących do wnętrza bazyliki znajduje się charakterystyczna figura Chrystusa niosącego krzyż i wskazującego niebo, opatrzona napisem *Sursum corda* (dosł. w górę serca). Wewnątrz świątyni znajdują się epitafia znanych Polaków, a w dwóch filarach wmurowano urny z sercami Fryderyka Chopina oraz Władysława Reymonta. W kościele dolnym można zwiedzać katakumby, w których pochowano m.in. Stanisława Małachowskiego oraz Adama Czartoryskiego. Wystrój świątyni jest bogaty, pełen złota (vide ołtarz główny i ołtarze boczne), co jednocześnie kontrastuje z bielą ścian. Na kościelnych organach grywał Stanisław Moniuszko,

który przez pewien czas pełnił tu funkcję organisty. Bolesław Prus uwiecznił świątynię w powieści *Lalka* – to tutaj baronowa Krzeszowska przechodziła się modlić. Kościół został zniszczony w trakcie II wojny światowej, a jego odbudowa trwała do 1950 r. Od jego nazwy pochodzi pobliska ul. Świętokrzyska.

Po zwiedzeniu świątyni przechodzimy z powrotem na drugą stronę Krakowskiego Przedmieścia. Naprzeciwko siebie znajdują się tu bramy dwóch uczelni.

8

Brama Główna Uniwersytetu Warszawskiego

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

Główne wejście na teren centralnego kampusu Uniwersytetu Warszawskiego – neobarokową bramę, która jest symbolem warszawskiej uczelni – zaprojektował na początku XX w. Stefan Szyller. Każdego dnia

Wnętrze budynku Starej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (gmach w linii prostej za bramą zostało przebudowane we wczesnych latach dwutysięcznych. Warto zobaczyć kontrast między środkiem a elewacją.

oglądają ją setki studentów zmierzający na zajęcia. Wejścia na teren uniwersytetu strzegą dwie figury: Atena, symbolizująca pokój, oraz Urania, oznaczająca wiedzę. Szczyt bramy przy Krakowskim Przedmieściu 26/28 zdobi uniwersyteckie godło z orłem w koronie. Przez kilka dziesięcioleci (II wojna światowa i okres PRL-u) orla pozbawiono korony. Przywrócono ją dopiero w latach 80. ubiegłego stulecia. Warto wejść na uniwersytecki teren za bramą, ponieważ znajdują się tam zabytkowe budynki oraz Muzeum Historii UW. W sezonie letnim na terenie kampusu centralnego można zobaczyć rośliny, które pozostały po dawnym ogrodzie botanicznym: metaksekwoję

↑ Pałac Czapskich w Warszawie

chińską, kłokoczkę południową, tulipanowiec czy miłorząb.

9

Akademia Sztuk Pięknych i pomnik kondotiera

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 5

Naprzeciwko Uniwersytetu Warszawskiego znajduje się druga знаменита stołeczna uczelnia – Akademia Sztuk Pięknych, najstarsza szkoła artystyczna w Polsce. Jej siedziba mieści się w pałacu Czapskich przy Krakowskim Przedmieściu 5, który składa się z budynku głównego oraz dwóch oficyn. W oficynach mieszczą się pracownie akademii. W lewej oficynie przez dwa lata (1827–1830) mieszkał Fryderyk Chopin. W budynku głównym mieści się siedziba władz uczelni. Działa w nim także galeria. Pałac został prawie całkowicie zniszczony podczas II wojny światowej. Odbudowano go pod koniec lat 50. ubiegłego wieku

w XVIII-wiecznym kształcie. Na terenie dziedzińca od strony ul. Traugutta stoi kopia weneckiego pomnika przedstawiającego kondotiera Bartolomeo Colleonego, której oryginał wyrzeźbił Andrea del Verocchio.

Warto zatrzymać się na chwilę przed wejściem na teren Akademii Sztuk Pięknych. Stoi tu jedna z ławeczek chopinowskich, na której można usiąść i posłuchać kompozycji Fryderyka Chopina. Po krótkim przystanku wracamy na drugą stronę ulicy. Mijamy skrzyżowanie z ul. Królewską.

10

Kościół Wizytek

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 34

To jedna z nielicznych warszawskich świątyń, która wraz z kompleksem klasztornym przetrwała II wojnę światową nietknięta. Przed powstaniem warszawskim do Krakowa wywieziono m.in. oryginalne szaty liturgiczne sprzed kilku stuleci oraz

Tuż obok Akademii Sztuk Pięknych mieści się Główna Księgarnia im. B. Prusa. Działa nieprzerwanie w tym miejscu od ponad 70 lat. Wielbiciel literatury powinni zatrzymać się tu również ze względu na tablicę w bramie tuż obok. Upamiętnia ona Ignacego Rzeckiego, bohatera powieści *Lalka*, który mieszkał pod tym adresem.

przepiękne antepedia (bogato zdobione zakrycia lub zasłony mensy ołtarza chrześcijańskiego). Są na nich kwietne motywy wyszywane przez siostry zakonne. Można je czasem podziwiać podczas świąt wielkanocnych. Wówczas siostry ozdabiają nimi boczne ołtarze. Kościół Wizytek to miejsce wyjątkowe pod wieloma względami: w młodości grał na tutejszych organach Fryderyk Chopin; ze świątynią związani też byli wyjątkowi kapłani: ksiądz-społecznik Jan Zięja, ksiądz-przyjaciel Bronisław Bozowski i ksiądz-poeta Jan Twardowski. Za klasztornymi murami mieszkają siostry klauzurowe. Wewnątrz klasztoru mieści się ogród, w którym wizytki uprawiają owoce

i kwiaty. To niesamowite miejsce, w którym czas się zatrzymał, niestety niedostępne dla zwiedzających. Na terenie klasztoru znajduje się także drewniany domek, w którym mieszkał ks. Jan Twardowski. Aby go zwiedzić, trzeba poprosić siostry o wpuszczenie do środka. Na pobliskim skwerze można przysiąść na ławeczce upamiętniającej kapłana i posłuchać recytowanych przez niego wierszy.

🚶 Na terenie skweru, na którym stoi także pomnik Bolesława Prusa, można odpocząć w upalny dzień. Organizowane są tutaj wystawy plenerowe przez Dom Spotkań z Historią. Po wyjściu z kościoła należy przejść na drugą stronę ulicy.

11

Dom Bez Kantów

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 11

Modernistyczny gmach na rogu Krakowskiego Przedmieścia i Królewskiej nie ma ostrych krawędzi. Jak to się stało? Według znanej anegdoty marszałek Józef Piłsudski przestrzegł budowniczych: „Panie, tylko bez kantów!” i w ten sposób budynek zyskał charakterystyczną zaokrągloną sylwetkę. Gmach to siedziba Funduszu Kwaterunku Wojskowego wybudowana w latach 30. XX w. Był przeznaczony na mieszkania dla oficerów i ich rodzin. Dom Bez Kantów ma także ciekawe podcienia, dające schronienie przed upałem w gorące dni. Pod małymi arkadami mieścił

się w latach 90. salon firmy Mercedes, a przez szybę można było podziwiać luksusowe auta.

🚶 Idziemy dalej wzdłuż Krakowskiego Przedmieścia. Po wyjściu z podcieni docieramy do skrzyżowania z krótką ul. Tokarzewskiego-Karaszewicza. Możemy w nią skręcić, by dojść do placu Piłsudskiego (atrakcja nr 15).

12

Hotel Europejski

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 13

Jeden z najbardziej znanych warszawskich hoteli. Wcześniej na jego miejscu stał dwór, ale został zburzony pod budowę pierwszego nowoczesnego hotelu w stolicy. O jego innowacyjności stanowiły udogodnienia, np. w budynku zainstalowano pierwszą w Warszawie windę, z której mogli korzystać goście. W Hotelu Europejskim mieściła się do końca II wojny

światowej słynna cukiernia Lourse'a (do której zresztą nawiązuje współczesna hotelowa kawiarnia). W czasach PRL-u w gmachu działał Klub Kamienioly, odwiedzany przez jazzmanów i pisarzy. Zawitali do niego także Rolling Stonesi podczas swojej wizyty w Warszawie. Kulinarno-rozrywkową tradycję przez kilka lat podtrzymywał lokal Przekąski Zakąski prowadzony przez legendarnego barmana, pana Romana. Kilka lat temu hotel przeszedł gruntowną modernizację, podczas której zyskał szklaną nadbudowę. Niestety niewiele pozostało PRL-owskich wnętrz pełnych marmuru, które dziś uznalibyśmy za zabytkowe.

🚶 Zmieniamy stronę ulicy. Na przeciwko Hotelu Europejskiego znajduje się drugi słynny warszawski hotel.

⬆️ Kościół Wizytek

13

Hotel Bristol

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 42/44

Bristol, synie z bogatego secesyjnego wystroju. Warto wejść do środka, by zerknąć na hotelowe foyer i kawiarnię.

O ekskluzywności tego miejsca świadczy lista gości, którzy je odwiedzili. Są wśród nich brytyjska Królowa Elżbieta II, Dalajlama, reżyser filmowy Woody Allen, malarz Pablo Picasso czy lider grupy The Beatles – Paul McCartney. Z historią Bristolu związany jest nierozdzielnie Ignacy Jan Paderewski, słynny pianista i polityk, który był jednocześnie jego współzałożycielem. W jego

apartamencie zachowało się oryginalne wyposażenie z biurkiem i krzesłem. Choć wnętrza objęte są ochroną konserwatora zabytków, to mogą je również wynająć hotelowi goście.

W hotelu Bristol swoją pracownię miał malarz Wojciech Kossak.

🚶 Idziemy w dół ul. Karową, aby zobaczyć wiadukt. Przyjrzyjcie się architekturze ulicy – XIX-wieczna zabudowa kontrastuje tu z powojennym modernizmem i secesją. W połowie ulicy stoi brutalistyczny blok o kaskadowej fasadzie.

▲ Hotel Bristol

14

Wiadukt na ulicy Karowej

Brukowany ślimak miał kiedyś prowadzić do mostu, ale do budowy przeprawy przez Wisłę w latach 30. XX w. nigdy nie doszło. Został za to kręty wiadukt, którym zjeżdżamy do ul. Dobrej. To trudny odcinek drogowy, dlatego niejednokrotnie służy on jako odcinek specjalny rajdów samochodowych. Wiadukt powstawał w latach 1902–1905. Zdobi go charakterystyczna rzeźba syreny, a drogę oświetlają stylizowane latarnie. Nowożeńcy często organizują tutaj sesje fotografii ślubnej. Aby w całości docenić piękno wiaduktu, najlepiej zejść nim na dół, stanąć przy metalowych schodach urywających się na krańcu ul. Karowej i zerknąć w górę. To miejsce związane z wodą. W połowie XIX wieku stała tu brama, przy której działały źródła wodne oraz pracowała pierwsza warszawska stacja pomp.

🚶 Wracamy ulicą w górę do Krakowskiego Przedmieścia. Przy hotelu Bristol skręcamy w prawo i kierujemy się dalej na północ. Kolejny budynek to Pałac Prezydencki.

Na ul. Karowej wzdłuż hotelu znajdują się miejsca parkingowe. Jeden ze znajdujących się tu wjazdów prowadzi do tzw. komory pokazowej, w której pod koniec XIX w. można było oglądać wnętrza stołecznych kanałów. William Lindley, któremu Warszawa zawdzięcza kanalizację, promował w ten sposób nowoczesne rozwiązanie, które w owym czasie budziło wśród ludzi pewien niepokój. Dziś komora służy jako kanał burzowy.

15

Plac Piłsudskiego i Grób Nieznanego Żołnierza

Historyczny plac, który miał być z założenia pusty, a obrósł licznymi pomnikami – Józefa Piłsudskiego, Lecha Kaczyńskiego, pomnikiem smoleńskim i krzyżem upamiętniającym pierwszą pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski. Do II wojny światowej na środku placu stała też figura księcia Józefa Poniatowskiego. Dawniej otaczały go pałace – Brühla (obecnie na jego miejscu znajduje się hotel Sofitel Warszawa Victoria) i Saski (podjęto decyzję

o jego odbudowie). Jedynym elementem, który się zachował, jest fragment kolumnady z Grobem Nieznanego Żołnierza. Przy północnej stronie placu stoi zaprojektowany przez słynnego brytyjskiego architekta Normana Fostera nowoczesny, ale kontrowersyjny biurowiec, który zasłonił tył Teatru Wielkiego. Na placu Piłsudskiego odbywają się liczne uroczystości państwowe z udziałem defilujących żołnierzy. Miejsce to wielokrotnie zmieniał swoją nazwę – było placem Saskim, Adolfa Hitlera czy Zwycięstwa. Pod koniec

Za placem Piłsudskiego rozciąga się Ogród Saski, czyli pierwszy publiczny park, z którego mogli korzystać warszawiacy. Na jego terenie znajduje się charakterystyczna fontanna, zegar słoneczny oraz liczne wolnostojące rzeźby. To znakomite miejsce, by odpocząć w trakcie spaceru.

XIX w. wybudowano na nim sobór św. Aleksandra Newskiego, który w okresie międzywojennym rozebrano.

Centralnym elementem jest Grób Nieznanego Żołnierza, przy którym płonie wieczny znicz, a nieustanną wartę pełnią żołnierze z pobliskiego stołecznego garnizonu.

▲ Plac Piłsudskiego, z lewej strony biurowiec Metropolitan Normana Fostera

↑ Pałac Prezydencki, na pierwszym planie pomnik księcia Józefa Poniatowskiego

16

Pałac Prezydencki

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 48/50

Siedziba Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej to klasycystyczny pałac, przed którym stoi pomnik konny księcia Józefa Poniatowskiego, wyrzeźbiony przez Bertela Thorvaldsena. Strzegą go nie tylko żołnierze na warcie, ale też charakterystyczne kamienne lwy. Pałac od dawien dawna kojarzy się warszawiakom z władzą. W XIX w. rezydował w nim namiestnik Królestwa Kongresowego (stąd określenie Pałac Namiestnikowski), a po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. był siedzibą premiera. W pałacu m.in. rozpoczynały się i kończyły obrady Okrągłego Stołu, które doprowadziły do pokojowej zmiany ustroju z komunistycznego na demokratyczny w Polsce. Pałac mogą zwiedzać zorganizowane grupy po wcześniejszym zarejestrowaniu. Bywa także

udostępniany zwiedzającym podczas majowej Nocy Muzeów. Zwykle gromadzi się przed nim długa kolejka. To niecodzienna okazja, by obejrzeć wnętrza, w których prezydent RP przyjmuje głowy innych państw lub nadaje nominacje ministerialne i profesorskie.

Idziemy dalej prosto tą samą stroną ulicy. Po kilkuset metrach docieramy do pomnika wieszcza.

17

Pomnik Adama Mickiewicza

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 21-23

Gdy w 1898 r. odsłaniano rzeźbę wieszcza, w otwarciu uczestniczyły jedynie osoby z biletami wstępu. Krótka uroczystość przebiegła pod nadzorem carskiego wojska i policji. Nikt nie przemawiał, ponieważ zabronił tego urząd cenzury. Jednocześnie warszawiacy cieszyli się, że w końcu, będąc pod zaborem rosyjskim, mają

na Krakowskim Przedmieściu prawie pięciometrowy posąg narodowego wieszcza. Podczas oglądania pomnika warto zwrócić uwagę na przepiękne, kute w metalu ogrodzenie z motywami roślinnymi.

Zostajemy po tej samej stronie Krakowskiego Przedmieścia. Widać stąd już Zamek Królewski i plac Zamkowy. Kierujemy się w jego stronę. Po drodze mijamy kościół św. Anny.

18

Kościół św. Anny

📍 ul. Krakowskie Przedmieście 68

Wyjątkowy kościół, który łączy w sobie skrajnie różne style architektoniczne – od gotyku, przez barok aż po klasycyzm. Aby zobaczyć te stylistyczne kontrasty, należy obejrzeć świątynię ze wszystkich stron na zewnątrz (jest to możliwe od strony Trasy W-Z oraz Mariensztatu). Jej najsłynniejszy element stanowią bogate

↑ Pomnik Adama Mickiewicza

⬆️ Kościół św. Anny

polichromie pokrywające całe wnętrze. Z pobliskiej wolnostojącej dzwonnicy rozciąga się wspaniały widok na Warszawę. W kościele prężnie działa duszpasterstwo akademickie. Kościół św. Anny słynie także

Przechodzimy obok barierki. Pod nami przebiega Trasa W-Z, a w oddali widać praski brzeg i sylwetkę Stadionu Narodowego. Właśnie wchodzimy na warszawską Starówkę.

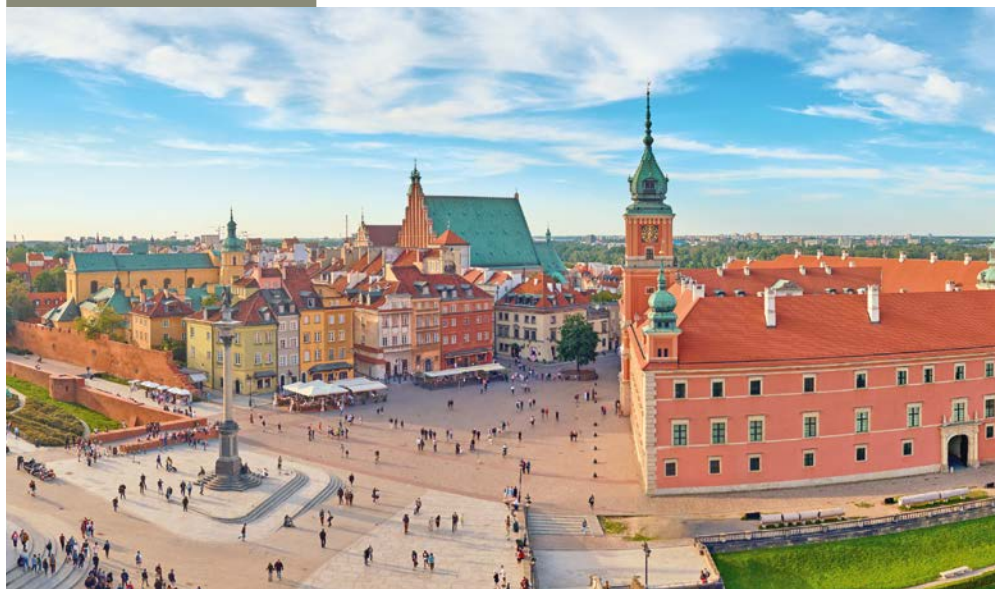
z wielkanocnych grobów, często o tematyce politycznej lub komentującej bieżące wydarzenia. W każdą Wielkanoc przed świątynią ustawia się jedna z najdłuższych kolejek do grobu Pańskiego (chodzenie na groby w Wielką Sobotę to warszawska tradycja, a kościół św. Anny to obowiązkowy punkt takiego spaceru).

19

Plac Zamkowy i kolumna Zygmunta

Tu zaczyna się Stare Miasto, jednak plac Zamkowy nie zawsze był otwarty, tak jak dziś. Do początku XIX w. otaczał go barbakan, a przed kolumną Zygmunta stały kamienice oraz Brama Krakowska. Szeroką perspektywę plac zyskał dzięki wyburzeniom, które otworzyły go na Krakowskie Przedmieście. Jego centralnym punktem jest kolumna Zygmunta III

Wazy – króla, który przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy. Rzeźba przedstawiająca władcę z krzyżem i szablą stała się jednym z symboli stolicy. Legenda miejska mówi, że kiedy stolica jest w niebezpieczeństwie, król opuszcza ostrze szablę, a gdy los stolicy jest niezagrożony, to wznosi ją ku niebu. Kolumna została wzniesiona przez Władysława IV Wazę

W latach 90. i na początku XXI w. pod kolumną Zygmunta można było regularnie posłuchać peruwiańskich Indian grających ludową muzykę. Zespół używał oryginalnych instrumentów perkusyjnych i fletni Pana, a muzycy mieli na sobie tradycyjne stroje i ozdoby z ptasich piór. Taki widok pod królewskim pomnikiem był bardzo egzotyczny. Może traficie na nich gdzieś na Starówce?

trwały dyskusje, czy w ogóle należy go odbudowywać. Zamek zrekonstruowano w barokowym i klasycystycznym stylu. Kiedy na niego patrzymy od strony placu Zamkowego, widzimy prosty

rdzawy budynek. Jego oblicze od strony Wisły jest diametralnie inne – odsłania się przed nami lekka saska fasada nad ogrodem zamkowym oraz pałac Pod Blachą. W Zamku Królewskim działa muzeum.

↓ Apartament Królewski w Zamku Królewskim

w 1644 r. i była pierwszym świeckim pomnikiem w Warszawie. Przez wieki wielokrotnie ją niszczone i odbudowywano. Fragmenty dawnego, połamanego trzonu można zobaczyć obok Zamku Królewskiego.

20

Zamek Królewski

Zamek Królewski, siedziba króla i sejmu, a wcześniej książąt mazowieckich, kojarzy się z budowlą historyczną, ale tak naprawdę ma niewiele ponad czterdzieści lat. Przez długi czas

